

## Характеристика технічних дій в боротьбі сумо

Голоха В.Л.

*Харківська державна академія фізичної культури*

**Анотація.** В статті на основі вивчення існуючої науково-методичної літератури, дослідження змагальної діяльності професійних та висококваліфікованих суматорі проведено аналіз технічних дій, які використовуються в боротьбі сумо. Досліджено існуючі класифікації техніко-тактичних дій в професійному та аматорському сумо, визначено основні технічні дії, які найчастіше використовуються в боротьбі. Отримані дані свідчать про важливість єдиної класифікації техніки боротьби як фактору, що визначає успішність педагогічної роботи тренерів, та більш суттєвого розуміння боротьби спортсменами-аматорами.

**Ключові слова:** сумо; боротьба; технічні дії; професійний спорт; класифікація.

**Вступ.** В даний час сумо завойовує дедалі більшу популярність серед людей, які займаються єдиноборствами. Міжнародна федерація боротьби сумо налічує понад 80 країн, Європейська федерація сумо включає близько 30 країн. В Україні це японське мистецтво розпочало своє існування з 1999 року. В 2001 році в Україні створена «Всеукраїнська федерація сумо», яка у 2013 році набула статусу «Національна» (Bairamov, & Bondar, 2020).

В останні роки Федерація Сумо України займає провідні позиції у світі. Спортсмени України неодноразово ставали чемпіонами та призерами чемпіонатів світу, Європи та Світових Ігор різних років, а національна збірна входить до складу світових команд – лідерів цього виду спорту (Коробко, 2004; Ложечка, 2013; <http://sumo-ua.com>).

Проте, незважаючи на зростаючу популярність, подальший розвиток боротьби гальмується через невелику кількість спеціальних знань про цей вид єдиноборств (Nishikiogi, 2017).

Аналіз публікацій останніх років показав, що дослідження питань пов'язані з характеристикою технічних дій в боротьбі сумо мають фрагментарний характер. Недолік інформації відносно цієї проблеми визначає актуальність нашого дослідження (Коробко, 2004; Латишев, Латишев, & Шандригось, 2014).

**Зв'язок дослідження з науковими чи практичними завданнями, планами, програмами.** Дослідження проводилося відповідно до теми науково-дослідної роботи Харківської державної академії фізичної культури «Оптимізація тренувального процесу в єдиноборствах» (номер державної реєстрації 0121U112873).

**Мета дослідження:** на основі вивчення науково-методичної літератури з сумо, перегляду відеоматеріалів проаналізувати і надати характеристику технічних дій в боротьбі сумо.

**Матеріал і методи дослідження:** Для вирішення завдань дослідження використовувалися наступні методи: теоретичний аналіз даних науково-методичної інформації та мереж Інтернет, узагальнення передового практичного досвіду, аналіз протоколів та відеозаписів поєдинків борців сумо вищого дивізіону 2021 року. Усього здійснено аналіз 300 сутичок борців. З метою якісного вивчення результатів проведених досліджень та встановлення статистичних закономірностей застосовувався метод математичної статистики.

Вихідні дані виступів борців сумо в дивізіоні макууті в 2021 р. були взяті з офіційної сторінки професійного сумо (<https://www.sumo.or.jp/En/>).

**Результати дослідження та їх обговорення.** Особливістю сумо є те, що суддя повинен визначити одне з кімаріте (технічна дія, яка забезпечує перемогу та завершує сутичку), за допомогою якого була отримана перемога в поєдинку. В сучасному сумо зафіксовано 82 кімаріте, які розділені за групами (Арзютов, 2008; <http://www.ifs-sumo.org/index.html>).

Кіхонвадза – група, яка включає 7 технічних дій і є базовими прийомами сумо. Прийоми цієї групи є найпоширенішими кімаріте, за винятком абісетаосі, який використовується дуже рідко.

До групи Нагете включено 13 технічних дій. Ці дії пов'язані з кидковою технікою, і одним з найпоширеніших кидків цієї групи є уватенаге – перекидання суперника із захватом поясу (мавасі) поверх руки супротивника.

Велика група технічних дій, яка має назву какете, включає 18 прийомів. До цієї групи відносяться підсікання та підніжки.

Ще одна велика група кімаріте, прийоми якої дуже часто використовуються на дохьо має назву хінеріте. В цю групу входять 19 прийомів, для яких характерні підкрутки.

До групи соріте включені 6 кидків через спину, а група токусювадза (спеціальна техніка) складається з 19 технічних дій.

До розділу хівадза входять дії, що відбуваються без участі іншого борця і включають 5 дій. Остання група хансоку, це дії, використання яких тягне за собою негайний програш та видалення з майданчику.

Вищесказане не означає, що все різноманіття технічних дій сумо зведено до 82 прийомів (Арзютов, 2008; Коробко, 2004). Насправді можна використати будь-яку техніку, яка не відноситься до групи заборонених. В кожній групі існують технічні дії, які використовуються постійно, а також є прийоми які можна назвати рідкими. До таких, наприклад, можна віднести іпондзесой (кидок через спину із захватом руки на плече) з групи нагете, який за останні 25 років в макууті був проведений лише 6 разів (<http://www.ifs-sumo.org/index.html>; <http://www.ifs-sumo.org/index.html>; <https://www.sumo.or.jp/En/>).

Аналіз технічних дій в змаганнях вищого дивізіону макууті за 2021 р. виявили дії, які найчастіше використовувалися в сутичках. Було виявлено, що

прийоми, які використовувалися професійними сумоїстами в турнірі належать до 5 груп (табл. 1). Найбільш затребуваними стали прийоми з групи кіхонвадза (76,43 %). В наступних групах показники виявилися такими: ногате – 4,58 %, какате – 0,40 %, хінеріте – 7,36 %, токусювадза – 11,21 %

Таблиця 1

Розподіл технічних дій за групами в турнірі 2021 року

Група технічних дій	Кількість використаних прийомів за турнір (разів)	Процентне співвідношення (%)
Кіхонвадза	934	76,43
Токусювадза	137	11,21
Хінаріте	90	7,36
Ногате	56	4,58
Какате	5	0,4

Серед прийомів, які відносяться до групи кіхонвадза на змаганнях були виконані наступні (табл. 2): йорікірі (36,17 %), осідасі (36,08 %), цукідасі (2,86 %), йорітаосі (1,06 %) та осітаосі (0,24 %). Перемогу за допомогою технічних дій групи токусювадза отримали 137 разів, при цьому були використані: хатакікомі (8,26 %), хікіотосі (1,6 %), окурідасі (1,3 %). Два прийоми з групи хінаріте: цукіотосі (5,72 %), катасукасі (1,6 %). З групи ногате були використані три технічні дії: уватенаге (3,35 %), сукуінаге (0,65 %), котенаге (0,57 %). Групу какате представила тільки одна технічна дія – асіторі (0,72 %). Технічних дій з групи соріте в сутичках 2021 року не було зовсім.

Таблиця 2

Технічні дії, які були використані на турнірі макууті 2021 року

Група технічних дій	Технічна дія	Кількість разів використання прийому	Процентне співвідношення (%)
Кіхонвадза	Йорікірі	442	36,17
	Осідасі	441	36,08
	Цукідасі	35	2,86
	Йорітаосі	13	1,06
	Осітаосі	3	0,24
Токусювадза	Хатакікомі	101	8,25
	Хікіотосі	20	1,6
	Окурідасі	16	1,3
Хінеріте	Цукіотосі	70	5,72
	Катасукасі	20	1,6
Ногате	Уватенаге	41	3,35
	Сукуінаге	8	0,65
	Котенаге	7	0,57
Какате	Асіторі	5	0,72

**Висновки.** Аналіз науково-методичної інформації, мереж Інтернету та узагальнення передового практичного досвіду дозволив встановити, що проблема вивчення змагальної діяльності в боротьбі сумо є однією з найактуальніших.

На основі відеозаписів та ранжуючих списків змагань (банзуке) на макууті 2021 року було виділено 5 основних техніко-тактичних дій, які найчастіше використовуються в змаганнях по сумо серед професіоналів.

Отримані дані свідчать про актуальність обґрунтування характеристик техніко-тактичної дій спортсменів на які можна спиратися при побудуванні тренувальних занять.

**Перспективи подальших досліджень** в даному напрямку будуть спрямовані на проведення аналізу сучасної змагальної діяльності спортсменів-аматорів в боротьбі сумо.

#### Література:

- Арзютов, Г.Н. (2008). Сумо: *История. Теория. Практика* : монографія. «Элтон-2», Луганск.
- Байрамов, Р. (2019). Перспективи розвитку сумо в Харківській області. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М.П. Драгоманова*, 69, 10-13.
- Коробко, С.В. (2004). Моделирование технической подготовленности спортсменов в борьбе сумо. *Физическое воспитание студентов творческих специальностей*, №2, 89-101.
- Коробко, С.В. (2022). Проблемы повышения технического мастерства в сумо. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*, № 10, 96-125.
- Латышев, Н.В., Латышев, С.В., & Шандригось, В.И. (2014). Направления и виды анализа соревновательной деятельности в спортивной борьбе. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*, 4, 98–101.
- Ложечка, М.В. (2013). Историчні аспекти становлення та розвитку сумо в сучасній Україні. *Економічний універсум: метафізика пізнання*, Ч. 2, 71-75.
- Офіційний сайт професійного сумо - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.sumo.or.jp/En/> (дата звернення: 14.09.2022).
- Офіційний сайт «Українська федерація сумо» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sumo-ua.com> (дата звернення: 14.09.2022).
- Vairamov, R., & Bondar, A. (2020). Ways to attract the population to sumo. *Sciences of Europe*, 54, Vol.3. 59-62.
- Nishikiori, S. (2017). A Talk of Sumo Wrestling. *IHI Engineering Review*, Vol, 50-1, 34-35.
- ISF – Сайт міжнародної федерації Сумо – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifs-sumo.org/index.html> (дата звернення: 14.09.2022).

#### Відомості про автора:

**Голоха Валерій Леонідович** –

старший викладач кафедри єдиноборств

<http://orcid.org/0000-0003-3733-5560>

E-mail: [vgolokha@gmail.com](mailto:vgolokha@gmail.com)

*Харківська державна академія фізичної культури*

*Надійшла до редакції 14.11.2022 р.*